

Наталія Михайлівна ВДОВЕНКО

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: 0000-0003-0849-057X

E-mail: nata0409@gmail.com

Олег Володимирович ФЕДІРЕЦЬ

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,

Полтавська державна аграрна академія

ORCID ID: 0000-0002-9710-4644

E-mail: oleg.fedirets@pdaa.edu.ua

Микола Валерійович ЗОСЬ-КІОР

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту,

Полтавська державна аграрна академія

ORCID ID: 0000-0001-8330-2909

E-mail: zoskior@gmail.com

Ірина Анатоліївна ГНАТЕНКО

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнесу,

Київський національний університет технологій та дизайну

ORCID ID: 0000-0002-0254-2466

E-mail: q17208@ukr.net

**РОЛЬ ЕНЕРГОРИНКУ В МЕНЕДЖМЕНТІ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА
РЕСУРСОЕФЕКТИВНОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ**

Вдовенко, Н. М. Роль енергоринку в менеджменті ресурсозбереження та ресурсоефективності конкурентоспроможних підприємств агропродовольчої сфери [Текст] / Наталія Михайлівна Вдовенко, Олег Володимирович Федірець, Микола Валерійович Зось-Кіор, Ірина Анатоліївна Гнатенко // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 4. – С. 222 – 229. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. В даній статті представлено дослідження ролі сучасного енергоринку в менеджменті ресурсозбереження та ресурсоефективності конкурентоспроможних підприємств агропродовольчої сфери України. В дослідженні використано монографічний, економіко-статистичний та абстрактно-логічний наукові методи економічних досліджень.

Метою даної статті є комплексне дослідження ролі енергоринку в менеджменті ресурсозбереження та ресурсоефективності конкурентоспроможних підприємств агропродовольчої сфери.

Результати. В статті доведено, що ефективний розвиток вітчизняних аграрних підприємств значною мірою залежить від стабільності забезпечення виробничих потреб дизельним паливом та бензином, при цьому слід зазначити, що ключову роль відіграє стабільність цін на зазначені види енергетичних ресурсів. Досліджені сучасні світові тенденції використання вуглеводнів та продуктів їх переробки з урахуванням ресурсозбереження та ресурсоефективності. Сформовано актуальні напрями енергозбереження

та шляхи економії витрат пально-мастильних матеріалів, досліджені проблеми їх використання в аграрному секторі України. Систематизовані фактори впливу на національний енергоринок з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва. Проведено структурування споживання пального в аграрних підприємствах України та споживання пального в сільському господарстві у фізичних одиницях, проаналізовано надходження та наявність бензину і дизельного пального в національних аграрних підприємствах. Проаналізована динаміка цін на основні види пального, що використовуються для сільськогосподарського виробництва.

Висновки. Наукову новизну в даній статті представляє систематизація поставальників пального на регіональному ринку, що дало можливість виявити їх залежність від промислово-фінансових груп. Практичну значущість в представленому науковому дослідженні мають пропонувані можливості використання власних потужностей для зберігання нафтопродуктів в аграрних підприємствах. Перспективи подальших досліджень в даному напрямі слід зосередити на такому важливому питанні як зменшення використання пально-мастильних матеріалів та застосування сучасних технологій для основної обробки та підготовки ґрунту до посівів.

Ключові слова: енергоринок, менеджмент, ресурсозбереження, ресурсоефективність, конкурентоспроможність, підприємства агропродовольчої сфери.

Nataliia VDOVENKO

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economics
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Oleg FEDIRETS

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Management, Poltava State Agrarian Academy

Mykola ZOS-KIOR

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Management,
Poltava State Agrarian Academy

Iryna HNATENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Entrepreneurship and Business, Kyiv National University of Technologies and Design

THE ROLE OF THE ENERGY MARKET IN MANAGEMENT OF RESOURCE SAVING AND RESOURCE EFFICIENCY OF COMPETITIVE ENTERPRISES IN THE AGRICULTURAL FIELD

Abstract

Introduction. This article presents a study of the role of the modern energy market in the management of resource conservation and resource efficiency of competitive enterprises in the agri-food sector of Ukraine. The study uses monographic, economic-statistical and abstract-logical scientific methods of economic research.

The purpose of this article is a comprehensive study of the role of the energy market in the management of resource conservation and resource efficiency of competitive enterprises in the agri-food sector.

Results. The article proves that the effective development of domestic agricultural enterprises largely depends on the stability of the production needs of diesel fuel and gasoline, it should be noted that the key role is played by the stability of prices for these types of energy resources. The modern world tendencies of hydrocarbons use and products of their processing taking into account resource saving and resource efficiency are investigated. The current directions of energy saving and ways to save fuel and lubricants are formed, the problems of their use in the

agricultural sector of Ukraine are investigated. Factors influencing the national energy market are systematized, taking into account the specifics of agricultural production. The structuring of fuel consumption in agricultural enterprises of Ukraine and fuel consumption in agriculture in physical units is carried out, the receipt and availability of gasoline and diesel fuel in national agricultural enterprises are analyzed. The dynamics of prices for the main types of fuel used for agricultural production is analyzed.

Conclusions. *The scientific novelty in this article is the systematization of fuel suppliers in the regional market, which made it possible to identify their dependence on industrial and financial groups. The offered possibilities of own capacities use for storage of oil products in the agricultural enterprises have practical value in the presented scientific research. Prospects for further research in this area should be directed to such an important area of educating the use of fuels and lubricants as the use of modern technologies for basic tillage and soil preparation for crops.*

Key words: *energy market, management, resource saving, resource efficiency, competitive, enterprises in the agricultural field.*

JEL classification: Q43; O13; Q12

Вступ

Комплексний характер та важливість гарантування безперебійної роботи аграрних підприємств, зокрема в періоди напружених польових робіт, таких як сівба, догляд за посівами, збирання врожаю, а також обмеженість доступних ресурсів, зумовлюють необхідність чіткого планування та координації діяльності стосовно постачання, зберігання та використання енергетичних ресурсів. Особливо актуальним є забезпечення підприємств пально-мастильними матеріалами, які мають у структурі споживання енергетичних ресурсів аграрних підприємств найбільшу частку.

Ефективний розвиток сільськогосподарського підприємства значною мірою залежить від стабільності забезпечення виробничих потреб дизельним паливом та бензином, який має низьке октанове число, при цьому ключову роль відіграє стабільність цін на зазначені види ресурсів.

Сучасні світові тенденції використання вуглеводнів та продуктів їх переробки, поруч із зростанням попиту на них, визначають суттєві зміни, які стосуються систем розподілу енергоресурсів та мають обмежувачий вплив на темпи росту енергетично залежних економік, до яких можна віднести й Україну. За таких умов проблема зниження зовнішньої нафтової залежності стоїть в Україні достатньо гостро. Одним із напрямів її вирішення виступає структурна модернізація паливно-енергетичного комплексу та сільськогосподарського виробництва з метою забезпечення енергетичної самодостатності, зменшення імпорту енергоресурсів та інтенсифікація використання власних джерел. Відповідно, дослідження сучасного стану ринку пально-мастильних матеріалів, визначення перспектив його розвитку з метою поліпшення забезпеченості сільськогосподарських підприємств паливом є актуальним.

Проблематика забезпечення сільськогосподарських підприємств енергетичними ресурсами розглядається в багатьох роботах, серед яких А. С. Гордівська, К. О. Дековець, М. О. Яремчук, Д. Є. Корсунська, І. Штулер, Y. Bilan, V. Nitsenko, U. Sinelnikau, V. Ilin та ін. [2-3, 7-8]. На основі проведених досліджень ними було сформовано напрями енергозбереження та шляхи економії витрат пально-мастильних матеріалів, досліджені проблеми їх використання в аграрному секторі України. Глибоке і всебічне вивчення представлених в економічній літературі розробок цих та інших науковців, які працювали в даному напрямі, доводить те, що необхідність подальшої, ретельнішої розробки цього питання стає все актуальнішою як у теоретичному, так і в практичному плані.

Однак слід зауважити, що питання наукового обґрунтування методів забезпечення сільськогосподарських підприємств паливом та його ефективного використання залишаються актуальними та потребують окремого дослідження.

Мета та завдання статті

Мета статті – дослідження ролі енергоринку в менеджменті ресурсозбереження та ресурсоефективності конкурентоспроможних підприємств агропродовольчої сфери.

Виклад основного матеріалу

Особливістю пального (бензин, дизельне пальне) є те, що цей товар відноситься до тих, що пов'язані у виробництві – сировина (нафта) і пальне (готова продукція).

При торгівлі нафтопродуктами варто враховувати наступне:

- нафта є базовим товаром, а пальне – «пов'язаним» товаром;
- наскільки стійким для певного регіону є співвідношення цін між нафтою (базовим товаром) і паливом (пов'язаним товаром);
- наявність ситуацій значного порушення стійкого співвідношення цін на нафту та пальне.

Специфіка сільськогосподарського виробництва (тривалий цикл виробництва продукції рослинництва тощо) змушує сільськогосподарське підприємство вдаватися до авансування. В умовах державного замовлення аграрне виробництво авансувала держава, і після збирання врожаю аванс повертався (в грошовій чи натуральній формі).

При переході до ринкових засад господарювання та за відсутності належних коштів у державі державне авансування було припинено. Авансування стало функцією недержавних постачальників.

В умовах, коли значна частина сільськогосподарських виробників мала значну заборгованість перед постачальниками, банками, податковими органами і відсутність обігових коштів, практично єдиним виходом стало закладання майбутнього врожаю, щоб одержати пальне для роботи тракторів, автомобілів, комбайнів.

Слід зазначити, що сільськогосподарські підприємства України в 2015-2019 рр. є значними споживачами пального (табл. 1).

Таблиця 1. Частка аграрних підприємств України у споживанні пального, %

Види пального	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Бензин	6,0	6,5	6,9	7,1	6,5
Дизельне пальне	26,3	27,8	29,0	28,8	27,7
Пропан і бутан скраплені	3,2	4,0	4,4	4,6	3,9

Джерело: [1,]

Як бачимо з даних таблиці 1, частка сільського господарства у споживанні пального за досліджуваний період зростала, що зумовлюється вищими темпами розвитку саме даної галузі порівняно із іншими галузями народного господарства. Слід зазначити, що сільське господарство є найбільшим споживачем дизельного пального – на нього припадає майже третина від всього споживання в країні. Розглянемо споживання пального в сільському господарстві у фізичних одиницях (табл. 2).

Таблиця 2. Використання пального в аграрних підприємствах України, тис. т

Види пального	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. у % до 2015 р.
Бензин	141,6	144,9	137,0	125,5	111,2	78,5
Дизельне пальне	1254,8	1381,3	1493,1	1545,4	1604,3	127,9
Пропан і бутан скраплені	21,6	31,1	39,4	46,6	46,2	213,9

Джерело: [2]

За досліджуваний період варто зазначити зростання обсягів споживання дизельного пального на 27,9%, що пояснюється збільшенням земельних площ, які обробляються сільськогосподарськими підприємствами та зміною структури польових робіт, зокрема зростання обсягів зяблевого обробітку ґрунту. Зменшення споживання бензину поряд зі збільшенням споживання пропану і бутану скраплених пояснюється встановленням на двигуни газобалонного обладнання, адже вартість скрапленого газу є значно нижчою за бензин.

Впродовж останніх двох років спостерігалось зменшення як надходжень, так і наявності в сільськогосподарських підприємствах України автомобільного бензину. Так,

станом на 01.01.2020 р. у господарства України його надійшло на 14,3 тис. т (11,4%) менше, ніж станом на 01.01.2019 р. Наявність бензину в аграрних підприємствах зменшилася на 3,71 тис. т (19,5%). Аналогічна картина характерна для Полтавської області. Тут надходження бензину зменшилося на 1,54 тис. т (15,2%), а його наявність на 0,3 тис. т (19,9 %) (табл. 3).

Таблиця 3. Надходження та наявність бензину в аграрних підприємствах, тис. т

Області	Надійшло з початку року			Наявність		
	2018 р.	2019 р.	2019 р., %, до 2018 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р., %, до 2018 р.
АР Крим	-	-	-	-	-	-
Вінницька	8,28	7,32	88,4	0,95	0,76	80,0
Волинська	2,03	1,94	95,7	0,28	0,18	64,3
Дніпропетровська	8,59	7,10	82,7	1,44	1,39	96,5
Донецька	9,65	8,11	84,0	1,56	1,53	98,1
Житомирська	3,34	3,15	94,1	0,38	0,22	57,9
Закарпатська	0,37	0,37	99,7	0,04	0,03	75,0
Запорізька	6,48	5,53	85,4	1,24	1,09	87,9
Івано-Франківська	0,90	0,95	106,0	0,11	0,06	54,5
Київська	8,80	7,55	85,7	1,68	1,23	73,2
Кіровоградська	4,87	4,08	83,8	0,99	0,88	88,9
Луганська	4,46	3,75	84,0	0,62	0,76	122,6
Львівська	1,51	1,65	109,8	0,25	0,1	40,0
Миколаївська	4,97	4,31	86,6	0,91	0,75	82,4
Одеська	7,40	6,26	84,6	1,25	0,86	68,8
Полтавська	10,15	8,61	84,8	1,51	1,21	80,1
Рівненська	2,37	2,29	96,8	0,23	0,11	47,8
Сумська	5,30	4,98	93,9	0,96	0,55	57,3
Тернопільська	2,60	2,70	104,0	0,33	0,16	48,5
Харківська	11,44	9,85	86,1	1,26	1,36	107,9
Херсонська	3,52	3,31	94,0	0,53	0,44	83,0
Хмельницька	5,03	5,17	102,8	0,59	0,38	64,4
Черкаська	7,19	6,54	91,0	1,03	0,62	60,2
Чернівецька	1,23	1,16	93,7	0,17	0,14	82,4
Чернігівська	5,00	4,53	90,6	0,71	0,5	70,4
Україна	125,50	111,2	88,6	19,02	15,31	80,5

Джерело: [1]

Для дизельного пального за досліджуваний період спостерігається протилежна тенденція. Так, надходження дизпалива в господарства України станом на 01.01.2020 р. порівняно з 01.01.2019 р. покращилося на 88,9 тис. т (5,8%), а його наявність – на 14,04 тис. т. (29,3%). Для сільськогосподарських підприємств Полтавської області ці цифри складають відповідно 6,0% та 12,9% (табл. 4). Протягом 2020 року сільськогосподарські підприємства закупили нафтопродуктів на 2,6% більше рівня 2019 року. Також збільшенню обсягів закупівлі ними нафтопродуктів сприяло збільшення чисельності сільськогосподарської техніки та стабільність цін на основні види пального.

Важливим для безперебійного забезпечення сільськогосподарських підприємств паливом є наявність та доступність постачальників. На початок 2020 р. постачання пального здійснювалося суб'єктами господарювання через мережу автозаправних станцій (далі – АЗС), яких в Полтавській області налічується 284 од. (з них реалізація скрапленого газу здійснювалася на 212), та 14 од., на яких здійснювався продаж виключно газу природного скрапленого або у газоподібному стані (метану), всі вони належать ПВГП «Автотранс» (табл. 5). Слід зазначити, що АЗС, які працюють під брендами АВІАС, Укрнафта та ANP, знаходяться під операційним контролем групи Приват. Наявність та розташування АЗС в Полтавській області дозволяють забезпечити своєчасне постачання необхідних видів пального для сільськогосподарських підприємств. АЗС розташовані поблизу автодоріг державного та місцевого значення, відстань транспортування пального для сільськогосподарських підприємств не

перевищує 10 км. Також підприємства мають змогу замовляти оптові партії пального, цьому сприяє наявність в Полтавській області 39 нафтових баз.

Таблиця 4. Надходження і наявність дизельного пального в аграрних підприємствах, тис. т

Області	Надійшло з початку року			Наявність		
	2018 р.	2019 р.	2019 р., %, до 2018 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р., %, до 2018 р.
АР Крим	-	-	-	-	-	-
Вінницька	113,43	116,51	102,7	2,39	2,97	124,3
Волинська	24,69	28,17	114,1	0,44	0,73	165,9
Дніпропетровська	99,55	104,21	104,7	4,96	6,33	127,6
Донецька	98,26	100,17	101,9	4,17	5,34	128,1
Житомирська	45,82	51,59	112,6	0,7	1,03	147,1
Закарпатська	4,54	5,57	122,7	0,17	0,12	70,6
Запорізька	83,31	81,33	97,6	3,3	3,52	106,7
Івано-Франківська	10,58	11,95	113,0	0,13	0,23	176,9
Київська	89,69	92,04	102,6	2,2	3,88	176,4
Кіровоградська	75,19	77,94	103,7	3,53	4,29	121,5
Луганська	59,27	57,49	97,0	2,52	1,82	72,2
Львівська	18,23	22,81	125,1	0,51	0,53	103,9
Миколаївська	73,02	77,97	106,8	3,1	3,98	128,4
Одеська	105,59	107,60	101,9	3,65	5,44	149,0
Полтавська	99,47	105,43	106,0	2,95	3,33	112,9
Рівненська	25,58	30,68	119,9	0,33	0,69	209,1
Сумська	60,14	66,39	110,4	1,69	3,14	185,8
Тернопільська	38,86	44,77	115,2	0,8	1,1	137,5
Харківська	113,70	117,40	103,3	3,47	3,79	109,2
Херсонська	59,23	63,40	107,0	2,21	3,12	141,2
Хмельницька	75,57	85,67	113,4	1,13	1,88	166,4
Черкаська	79,42	86,34	108,7	1,92	2,31	120,3
Чернівецька	15,55	17,01	109,4	0,43	0,65	151,2
Чернігівська	56,72	61,86	109,1	1,17	1,69	144,4
Україна	1525,40	1614,3	105,8	47,87	61,91	129,3

Джерело: [1]

Таблиця 5. Наявність автозаправних станцій у Полтавській області на 01.01.2020 р.

Підприємство (ТМ)	АЗС	Підприємство (ТМ)	АЗС	Підприємство (ТМ)	АЗС
АВІАС	42	WOG	12	УкрАвтоГаз	5
BVS, ПП «Компанія «Наdejда»	38	Motto	11	MANGO	4
ТОВ «Татнефть-АЗС-Україна»	39	OKKO	8	Prime	4
ПВГП «Автотранс»	26	Amic energy	6	SOCAR	2
Укрнафта, АНР	24	Маршал	6	Shell	2
БРСМ-Нафта	12	Glusco's	5	Інші АЗС	38
Разом			284		

Джерело: [2, 3]

Переважна більшість сільськогосподарських підприємств мають власні потужності для зберігання нафтопродуктів. Проте, у листопаді 2018 року Верховною Радою ухвалено закон, який «...передбачає впровадження заходів адміністрування обороту палива і місць виробництва, зберігання і торгівлі цим продуктом. Офіційне обґрунтування – необхідно перекрити повітря нелегальним АЗС та вивести нафтогазовий ринок з тіні» [2, с.165]. Проведене на основі опитування сільськогосподарських товаровиробників дослідження виявило, що 97% підприємств не мають належним чином оформленої документації на обладнання для зберігання пального і не зможуть вчасно її оформити. З огляду на значні штрафні санкції, велика кількість власників відмовляється від експлуатації власних нафтогосподарств і переходять до використання системи постачання «точно в термін» (just-in-time, JIT),

інша її назва – «0 запасу» – вона передбачає організацію постачання на основі синхронізації процесів доставки матеріальних ресурсів (зокрема це стосується нафтопродуктів) у необхідній кількості та в момент часу, коли виробничі підрозділи підприємства їх потребують, при цьому забезпечується мінімізація витрат стосовно накопичення та зберігання запасів.

При використанні даної системи постачання важливу роль відіграє низка чинників, що визначаються особливостями галузі та виробничих процесів. Важливу роль при цьому відіграє вартість ресурсу, який постачається за такою системою. Проаналізуємо динаміку цін на основні види пального, що використовуються для сільськогосподарського виробництва (рис. 1).

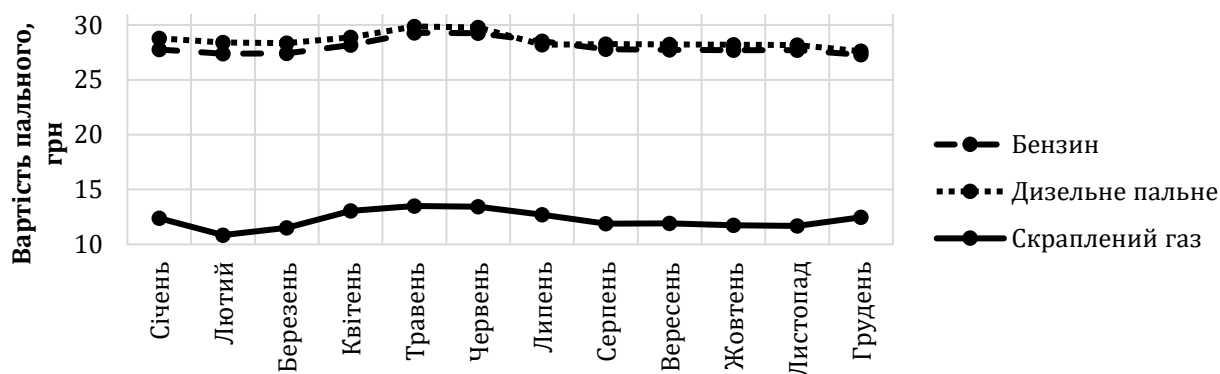

Рис. 1. Динаміка цін на основні види палива, що використовуються в сільськогосподарських підприємствах, 2019 р.

Джерело: [1, 6]

Як бачимо з рис. 1, 2019 рік був відносно стабільним щодо зміни цін на основні види палива, що використовуються у сільському господарстві. Водночас, можемо спостерігати традиційну для українського ринку ситуацію, коли в період «напружених» польових робіт (квітень-червень) спостерігається зростання вартості основних видів пального, що використовуються в сільськогосподарському виробництві. За умов наявності власних потужностей для зберігання нафтопродуктів сільськогосподарські підприємства мають можливість придбати паливо в період низьких сезонних цін. При використанні системи постачання «точно в термін» підприємства змушені переплачувати за нафтопродукти в період їх максимального споживання.

Одним із ключових показників, що характеризують рівень використання пального при здійсненні виробництва, виступає частка паливно-енергетичних ресурсів у собівартості сільськогосподарської продукції. Даний показник зростав від 5,1% у 1990 році до 13,4% у 2010-му. За останнє десятиліття завдяки значному збільшенню виробництва сільськогосподарської продукції значення даного показника почало зменшуватися, і в 2019 р. він склав 10,1%.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи зазначене вище, слід зазначити, що останнім часом використання паливно-енергетичних ресурсів у сільському господарстві значно зменшилося. Відбулося поліпшення ситуації, пов'язаної із постачанням пального для сільськогосподарських підприємств. Можна констатувати, що кризові явища та значне підвищення ціни призвели до підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів в аграрному секторі України. Водночас проблематика ефективного використання енергетичних ресурсів в сільському господарстві залишається актуальною. Важливим напрямом зменшення використання пально-мастильних матеріалів виступає застосування сучасних технологій для основної обробки та підготовки ґрунту до посівів. Адже дані операції є найбільш енерговитратними – на них припадає від 20 до 40% усіх витрат енергоресурсів. Використання різних спрощених технологій обробки ґрунту крім екологічного ефекту дозволяє отримати й економічний. Він досягається за рахунок підвищення

рентабельності сільськогосподарської діяльності шляхом економії пально-мастильних матеріалів, скорочення числа технологічних операцій з обробки ґрунту, зменшення кількості застосовуваних технічних засобів і підвищення функціональності техніки. Удосконалення систем постачання пального для сільськогосподарських виробників також є досить актуальним для підвищення ефективності аграрних підприємств.

Список літератури

1. Державна служба статистики України : урядовий портал. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Федірець О. В., Гордівська А. С., Дековець К. О. Чинники впливу на управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 190-197.
3. Федірець О. В., Яремчук М. О., Корсунська Д. Є. Енергетичний менеджмент та його значення в сільськогосподарських підприємствах. *Економічний форум*. 2018. № 4. С. 132-138.
4. Bilan Y., Zos-Kior M., Nitsenko V., Sinelnikau U., Ilin V. Projecting the social component of the efficient management of land resources. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2017. Vol. 7. № 2. pp. 287-300.
5. Hnatenko I., Kuksa I., Shtuler I., Orlova-Kurilova O., Rubezhanska V. Innovation cluster as a mechanism for ensuring the enterprises interaction in the innovation sphere. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. № 41 (4). P. 487-500.
6. Hnatenko I., Petryk O., Semenov A., Samiilenko A., Rubezhanska V., Patsarniuk O. Conceptual model for assessing the investment attractiveness of innovative projects of industrial enterprises. *Accounting*. 2020. № 6 (7). P. 1345-1350.
7. Vdovenko N. M. Mechanisms of regulatory policy application in agriculture. *Economic Annals-XXI*. 2015. № 5-6. С. 53-56.
8. Vdovenko N., Deriy J., Seliverstova L., Kurmaiev P. Formation of the Information Economy: organizational and financial aspects. *International Journal of Supply Chain Management*. Vol. 8. № 4. 2019. P. 956-961.

References

1. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
2. Fedirets, O. V., Gordivska, A. S., Dekovets, K. O. (2019). «Factors influencing the management of logistics of production». *Economic forum*. no. 2, pp. 190-197.
3. Fedirets, O. V., Yaremchuk, N. A., Korsunskaya, D. Ye. (2018). «Energy management and its importance in agricultural enterprises». *Economic forum*. no. 4, pp. 132-138.
4. Bilan, Y., Zos-Kior, M., Nitsenko, V., Sinelnikau, U., Ilin, V. (2017). Projecting the social component of the efficient management of land resources. *Journal of Security and Sustainability Issues*. vol. 7. no. 2, pp. 287-300.
5. Hnatenko, I., Kuksa, I., Shtuler, I., Orlova-Kurilova, O., Rubezhanska, V. (2019). «Innovation cluster as a mechanism for ensuring the enterprises interaction in the innovation sphere». *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. no. 41 (4), pp. 487-500.
6. Hnatenko, I., Petryk, O., Semenov, A., Samiilenko, A., Rubezhanska, V., Patsarniuk, O. (2020). Conceptual model for assessing the investment attractiveness of innovative projects of industrial enterprises. *Accounting*. no. 6 (7), pp. 1345-1350.
7. Vdovenko, N. M. (2015). Mechanisms of regulatory policy application in agriculture. *Economic Annals-XXI*. no. 5-6, pp. 53-56.
8. Vdovenko, N., Deriy, J., Seliverstova, L., Kurmaiev, P. (2019). Formation of the Information Economy: organizational and financial aspects. *International Journal of Supply Chain Management*. vol. 8. no. 4, pp. 956-961.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2020 р.